
ХРОНІКА

Орест Матковський, Леонід Скакун, Надія Словотенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, Львів, Україна, 79005,
mineral@franko.lviv.ua*

ОДИНАДЦЯТИ НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІМЕНІ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

Тринадцятого–п’ятнадцятого вересня 2018 р. відбулися чергові Одинадцяті наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка, організовані Львівським національним університетом імені Івана Франка за участю Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України, Українського мінералогічного товариства і Наукового товариства імені Шевченка. Їх проведено на базі спортивно-оздоровчого табору “Карпати” Львівського університету (с. Карпати Мукачівського р-ну Закарпатської обл.).

До початку роботи Читань опубліковано їхні матеріали на сторінках “Мінералогічного збірника” (2018. № 68, вип. 1) – 41 доповідь. Тематика матеріалів надзвичайно широкопрофільна. Вона охоплює мінералогію і геохімію гірських порід та різних корисних копалин; історію науки; генезис і різні властивості (морфологію, кристалохімію, фізичні характеристики) мінералів – земних і космічних, породоутворювальних і акцесорних з ендегенних, екзогенних і техногенних утворень (піроксени, амфіболи, турмалін, циркон, кайнозит, енігматит та ін.); проблеми золото-, мідє-, бурштиноносності, сланцевого газу і техногенезу. Першою є досить велика публікація О. Матковського, В. Павлишина “Роль геологічної служби України в розвитку мінералогічних досліджень (до 100-річчя заснування Українського геологічного Комітету)”, у якій висвітлено найвагоміші здобутки представників геологічної служби в мінералогічних дослідженнях України, що пов’язані, головню, з науково-дослідними інститутами (ІМР і УкрДГРІ) та окремими дослідниками, які згодом стали відомими науковцями й педагогами, а завершує матеріали оригінальна стаття А. Радченко “Наукова періодика з мінералогії в Україні. Напрями розвитку”, у якій стисло схарактеризовано три головні вітчизняні наукові періодичні видання мінералогічного спрямування: “Записки Українського мінералогічного товариства”, “Мінералогічний журнал” та “Мінералогічний збірник”. Виконано порівняння з чотирма найбільш цитованими за даними наукометричної бази даних Web of Science Core Collection виданнями відповідної тематики, окреслено перспективні напрями розвитку мінералогічної періодики в Україні.

Безпосередню участь у роботі Читань узяло 37 осіб, серед яких представники Київського, Львівського, Харківського та Криворізького національних університетів, Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне), Інституту геологічних наук НАН України, Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка НАН України, Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН

України. Серед авторів деяких доповідей були представники Інституту прикладної фізики НАН України, геологічної служби України та Інституту геології і мінералогії Російської АН.

У програмі Читань було 30 усних і 14 стендових доповідей. На чотирьох засіданнях заслухано й обговорено 24 усні (одна позапрограмна) і вісім стендових доповідей. Перше засідання 13 вересня вступним словом відкрив голова Оргкомітету – декан геологічного факультету професор *М. Павлунь*. Опісля президент УМТ *Г. Кульчицька* вручила нагороди – медалі *Є. К. Лазаренка* за внесок у мінералогію Спілки геологів України та Українського мінералогічного товариства. Їх удостоєні доктор геологічних наук, завідувач відділу геохімії глибинних флюїдів ІТТК НАН України *Ігор Наумко* та завідувач Геологічного музею коледжу геологорозвідувальних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка *Валентин Прокопець*. Також вручено посвідчення медалі *Є. К. Лазаренка* *Петру Білоніжці* – доценту кафедри мінералогії ЛНУ імені Івана Франка, якої він був удостоєний з нагоди 80-річчя від народження. Учасники Читань хвилиною мовчання вшанували світлу пам'ять членів товариства, що відійшли у вічність у 2016–2018 рр.

Голова Оргкомітету професор Микола Павлунь відкриває XI Наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка.

На ранковому засіданні 13 вересня заслухано шість доповідей: *О. Матковського* про роль геологічної служби України у розвитку мінералогії (до 100-річчя заснування Українського геологічного комітету), *С. Кривдіка* про Na-астрофіліт Малотерсянського масиву (співавтори *О. Дубина*, *В. Шаригін*), *О. Андреева* про формули мінералів з високим вмістом радіогенних ізотопів (співавтори *А. Вальтер*, *А. Писанський*) та про рідкісні алюмофосфати палеопротерозойських пісковиків Волинського мегаблока Українського щита (співавтори *О. Хлонь*, *С. Савенок*), *В. Харитонова* про золотомісні мінали в складі ільменіту Носачівського родовища на Черкащині (співавтор *Т. Харитонова*),

О. Дубини про кайнозит із жильних сієнітів Пенizeвицького кар'єру (Коростенський плутон) (співавтори С. Кривдік, В. Шаригін, О. Митрохін).

Вечірнє засідання розпочалося презентацією сигнального видання книги “Здобутки мінералогії в Україні. До 100-річчя геологічної служби України та Національної академії наук України” (В. Павлишин, О. Матковський, О. Довгий, 2018), яку представив *О. Матковський*. Книга складається з передмови, чотирьох розділів (Український геологічний комітет і його ключові постаті; організація Української академії наук; сучасний стан мінералогії; мінералогічні наукові школи), висновків і літератури. На засіданні заслухано вісім доповідей, які були пов'язані зі структурами ударного метаморфізму в метеориті з умовною назвою “Велика Балка” (*Н. Кичань, А. Гіріч*), генезисом скелетних і зональних псевдомонокристалів (*Г. Кульчицька, І. Герасимець, В. Бельський*), типоморфними особливостями золота з кір звітрювання Сурської зеленокам'яної структури (*М. Ковальчук, В. Сукач*), мінералого-геохімічними закономірностями самоорганізації та еволюції карстових гідрогеологічних систем зони техногенезу соляних родовищ Карпатського регіону (*В. Дяків*), включеннями в цирконі з вулканічних порід підводного масиву Ломоносова (*К. Шнюкова*), впливом ендегенних процесів на осадове мінералоутворення (*П. Білоніжка, Ю. Дацюк*), золотоносністю Могилів-Подільської ділянки та напрямками її подальших досліджень (*М. Ковальчук, Л. Фігура, І. Капеліста*), специфікою газового режиму ефузивних процесів під час формування андезитів Вигорлат-Гутинського вулканічного пасма в Українському Закарпатті (*І. Наумко, Л. Скакун, Т. Бринський, Б. Сахно*).

У залі засідань XI Наукових читань.

Надзвичайно активним і тривалим було третє (ранкове) засідання 14 вересня. На ньому заслухано десять програмних доповідей і одну позапрограмну. Програмні доповіді стосувалися мінералогії та умов формування Mn-Fe зруденіння Завалівського графітового родовища (*Л. Скакун, В. Микитчин*), структурно-мінералогічних характеристик метеорита з умовною назвою “Велика Балка” (*В. Семененко, А. Гіріч, Н. Кичань*), речовинного складу бурштиноносних відкладів як індикатора умов бурштинонагромадження (*М. Криницька*), шліхового аналізу четвертинного алювіально-пролювіального

матеріалу верхів'їв р. Терек (Грузія) (О. Клевцов, А. Васін), кристаломорфології, геохімії та генезису карбонатних утворень Гірського Криму (В. Загнітко, В. Мороз, Л. Проскурка), особливостей морфології та хімічного складу піроксенів із порід Покрово-Кириївського масиву (В. Гаценко, О. Андреев), загальної характеристики тонкозернистої речовини примітивних хондритів (К. Шкуренко), критеріїв прогнозування мідного зруденіння в трапах Волині (В. Мельничук), пойкилітового нефеліну з маліньїтів Покрово-Кириївського масиву (С. Луньов).

Президент Українського мінералогічного товариства Ганна Кульчицька вручає медаль С. К. Лазаренка завідувачу геологічного музею коледжу геологорозвідувальних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка Валентину Прокопцю.

Надзвичайно цікавою була позапрограмна доповідь В. Прокопця. У ній висвітлено результати геотуристичної поїздки зі студентами коледжу і геологічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка в Туркменістан і Таджикистан, під час якої оглянуто й зібрано унікальні взірці мінералів – самородної сірки й целестину родовища Гаурдак, а також гіпсових, оніксових і арагонітових сталактитів та сталагмітів з Карлюцьких печер. Деякі з них подаровано в Мінералогічний музей імені академіка Євгена Лазаренка.

На завершальному засіданні відбулося досить активне обговорення заслуханих матеріалів, у якому взяли участь Л. Скакун, М. Ковальчук, Г. Кульчицька, В. Семененко, В. Харитонов, С. Кривдік, О. Клевцов, В. Загнітко, К. Шкуренко. Зазначено, що більшість тем доповідей стосувалась мінералів, пов'язаних з лужним магматизмом, золотоносності, метеоритів, міді з волинських базальтів.

В останній день Наукових читань проведено геологічну екскурсію по вулканітах Закарпаття під керівництвом Л. Скакуна. Під час екскурсії учасники ознайомилися з вулканічною структурою Обовського палеовулкана.